

PRO Actiunea Catolica Romana

Roma Anul VIII

Tribuna libera pentru unirea Bisericilor fundata in 1955 de
CONSTANTIN DRAGAN

Ianuarie 1964 - N. 91

S'au îmbrăţisat după veacuri de aşteptare

Aşteptata întâlnire dintre Sfântul Părinte şi Patriarhul Constantinopolului, Atenagora, a avut loc în seara zilei de 5 Ianuarie, la sediul Delegaţiei Apostolice de pe Muntele Măslinilor, în Ierusalim.

Colocviul, definit « foarte cordial », a durat 20 de minute şi s'a desfăşurat cu uşile închise.

Întâlnirea a avut loc la douăzeci de minute după însoirea Papii la sediul Delegaţiei Apostolice, după emoţionantul pelerinaj în Galilea şi oprirea la Nazareth. Când Atenagora a fost introdus în sala tronului, unde Papa îl aştepta, Paul VI i-a ieşit în cale şi Capul Bisericii Romei şi acela al Bisericii ortodoxe s'au îmbrăţisat. Înainte ca ziaristii şi fotografiile să fie îndepărtaţi din sală, au putut vedea că Papa refuza să se aşeze pe tronul aurit care-i fusese pregătit şi că lua loc pe un fotoliu roşu, identic aceluia pe care îl invita să şadă pe Patriarhul Atenagora. Apoi uşile au fost închise. Succesiv a fost comunicat textul discursului pronunţat de Papă.

Il reproducem integral:

« Mare e emoţia noastră şi adâncă bucuria în ceasul acesta cu adevărat istoric în care, după veacuri de tăcere şi de aşteptare, Biserica Romei şi Patriarhatul de Constantinopol s'au întâlnit din nou în persoanele reprezentanţilor lor cei mai înalţi.

Mare şi adâncă e deasemeni recunoştinţa noastră faţă de Domnia Voastră care cu atâta bunăvoinţă aţi părăsit pentru câţiva timp sediul patriarhal pentru a veni să ne întâlniţi. Totuşi înainte de orice, cuvintele noastre de mulţumire se înalţă către Dumnezeu, Domnul şi întemeietorul Bisericii. O veche tradiţie creştină consideră drept centru al lumii locul unde glorioasa cruce a Mântuitorului a fost înălţată şi unde « Ridicat de la pământ, El atrage la sine totul » (Ioan, II, 32).

Se cădea atunci, şi pronia cerească a îngăduit-o, ca tocmai în locul acesta, în veci binecuvântat şi sfânt, noi, pelerini de la Roma şi Constantinopol, să ne întâlnim şi să ne unim într-o singură rugăciune.

Noi am dorit întâlnirea aceasta încă din vremea neuitatului nostru predecessor, Ioan XXIII, faţă de care nu văţi ascuns stima şi dragostea şi căruia i-aţi aplicat, cu mişcătoare intenţie, cuvintele evanghelice: « A fost un om trimis de Dumnezeu al cărui nume era Ioan ». (Ioan, I, 6).

El de asemeni se pregătea pentru întâlnirea aceasta, dar moartea l'a împiedecat să-şi realizeze dorinţa inimii. Cuvintele « Ut unum sint », repetate continu de Papa moribund, nu lasă nici o îndoială asupra uneia din intenţiile sale cele mai dragi, aceea pentru care avea să-i ofere lui Dumnezeu lunga sa agonie şi viaţa sa preţioasă.

Fără îndoială că drumurile care duc la unire, dintr-o parte şi din alta, pot fi lungi şi pline de greutăţi. Dar aceste două drumuri converg unul către altul şi se întâlnesc la izvoarele evanghelice. Si atunci, nu-i oare un fericit augur faptul că întâlnirea de astăzi are loc tocmai pe pământul unde Hristos şi-a întemeiat Biserica şi pentru ea, şi-a vărsat sângele? În ori ce caz e o manifestare a marelui bine care, mulţumind lui Dumnezeu, însufleţeşte pe toţi creştinii cu adevărat vrednici de numele acesta: voinţa, adică, de a lucra pentru a depăşi desunirea, pentru a înlătura barierele; voinţa de a ne îndruma cu hotărâre pe calea împăciurii.

Divergenţe de natură doctrinară, disciplinară şi liturgică vor fi examinate la vremea lor şi la loc potrivit, într'un spirit de absolută fidelitate faţă de adevăr şi de înţelegere.

Ceeace noi trebuie să începem să dezvoltăm încă de acum e aceea frăţească dragoste, atât de ingenioasă în a descoperi noi posibilităţi de a se manifesta, care, ţinând seamă de

Îmbrăţişarea celor doi fraţi despărţiţi

exemplul trecutului, să fie gata să ierte, să fie gata să creadă mai curând în bine decât în rău, atenţi mai ales la a se conforma dumnezeiescui Invăţător şi a se lăsa condusă şi transformată de El.

Simbol şi exemplu al acestei carităţi ar trebui să fie, sărutul păcii pe care Domnul Nostru ne-a îngăduit să-l schimbăm între noi pe acest Pământ Sfânt şi rugăciunea învăţată de la Isus Hristos, pe care o vom spune acum împreună.

Nu vă putem spune cât am fost de mişcaţi de gestul Prea sfinţiei voastre, şi sentimentul acesta nu va fi nimeni al nostru: Biserica Romei şi Conciliul Ecumenic vor afla cu adâncă bucurie evenimentul acesta istoric.

Din parte-ne, noi înălţăm la Dumnezeu o rugăciune de recunoştinţă şi-l implorăm să ne ajute să urmăm calea sa şi să facă să coboare asupra Preasfinţiei Voastre şi asupra noastră, care cu încredere şi cu credinţa am purces la drum, binecuvântarea sa, care ne va asigura rezultate fericite.

Cu sentimentele acestea noi nu vă spunem « adio » ci, dacă ne îngăduiţi, un « la revedere » întemeiat pe speranţa altor rodnice întâlniri în numele Domnului Nostru Isus Hristos ».

La întoarcerea sa de la Betleem, Sfântul Părinte Paul VI s'a întâlnit pentru a doua oară cu Patriarhul Athenagoras, restituind visita făcută de Patriarh la sediul Delegaţiei Apostolice pe Muntele Măslinilor.

Cordială, emoţionată a fost şi această a doua întâlnire, care a durat circa patruzeci de minute. După întrevădere, care a avut loc la sediul Patriarhiei ortodoxe din vechiul Ierusalim, au fost introduşi şi ceilalţi mitropoliţi prezenţi, toţi aparţinând Patriarha-

tului Ecumenic de Constantinopol. După schimbarea darurilor, cei doi capi de Biserică au citit împreună capitolul 71 din Evanghelia Sfântului Ioan, în latină şi greacă, rugăciune pronunţată de Isus la Cina cea de taină şi care se termină cu invocarea faimoasă: « Mă rog deasemeni pentru cei care vor crede în mine, aşa cum Tu eşti în mine şi eu în Tine ».

Însoţit de patriarhul Atenagora şi de patriarhul Ierusalimului, Benedikt, Sfântul Părinte a coborât apoi în grădina patriarhală. Despărţindu-se de gazdele sale, Paul VI a îmbrăţişat pe cei doi Patriarhi, călduros aplaudat de o mare mulţime adunată dincolo de grilajul parcului.

În mesajul pronunţat în precedenta întâlnire cu Papa, Patriarhul Athenagoras i-a adresat un mesaj în care a subliniat dorinţa de unire a celor două Biserici surori.

« Ne precedează, în cursul veacurilor — a spus Athenagoras — o lungă noapte de despărţire, şi ochii noştri au obosit fixând întunerecul. Din îndurarea lui Dumnezeu astăzi e posibil pentru Occident şi pentru Orient să se întâlnească, cu bucurie şi cu sentimente frăţeşti. Noi ne salutăm astăzi cu sufletul plin de emoţie în locul acesta unde Isus a predicat Evanghelia ». Athenagoras a pus accentul asupra Euharistiei şi Sângelui lui Hristos, vărsat pentru toţi creştinii ca gaj de unire, a subliniat importanţa istorică a întâlnirii sale cu Capul Bisericii Romei şi a făcut urarea ca bunele intenţii arătate dintr-o parte şi din alta în ultimii ani să fie preludiul unirii căutate de cele două Biserici încă din veacurile trecute.

Unirea aceasta, a spus Patriarhul, va putea fi accelerată în spiritul Tai-

nei Euharistice, în care toţi creştinii sunt uniţi « în acelaşi sânge al lui Hristos, Domnul şi Mântuitorul comun ». Patriarhul, care s'a adresat Papii cu apelativul de « prea sfânt frate întru Hristos », a spus: « Ne-am căutat, şi împreună l'am găsit pe Domnul ».

După ce a amnint opera desfăşurată de Isus pentru unirea urmaşilor săi şi ajutorul dumnezeesc continuu pe care aceştia l'au primit de la Hristos, Patriarhul Constantinopolului a încheiat spunând: « Hristos va grăbi paşii noştri spre ţinta sfântă a unirii spre care tindem ».

Piatra milara în calea unitatii pelerinajul mistic al lui Paul VI

Scria, în zilele premergătoare plecării Sfântului Părinte Paul VI în Palestina, oficiul Vaticanului, « *Lo Osservatore Romano* »: Pelerinajul Papii la Locurile Sfinte a devenit un eveniment de sine stătător, atât de important încât să formeze un capitol al acestei faze a Conciliului, al momentului prezent al Bisericii. El a trezit atâtea şi asemenea sperante de întâlnire, de înţelegere, de înfrăţire, încât a făcut să treacă în umbră însuşi Conciliul, care este punctul său de plecare, izvorul de inspiraţie, scopul îndepărtat şi ţinta identică; pentru recunoaşterea, unificarea, reconcilierea şi înălţarea tuturor oamenilor pe cămile unui splendid viitor de unire, de împăciuire ».

Si, în adevăr, omenirea întreagă a primit, cu enormă emoţie, anunţul călătoriei Sfântului Părinte la Locurile Sfinte. O emoţie care, în răstimpul lunii de pregătire, de contacte şi de universală aşteptare, a atins limitele psihozei. E destul să recapitulăm ceea ce, în spaţiul acestei luni, s'a scris în legătură cu senzaţionalul eveniment destinat să deschida o eră nouă în istoria Bisericii. Cele mai contradictorii şi mai exagerate interpretări, anticipări şi speculaţii s'au alternat cu articole ponderate, realiste, în paginile cotidianelor din lumea întreagă. N'au lipsit, de pildă, comentarii care au încercat să prezinte pelerinajul pontifical ca pe un eveniment de pură esenţă politică, şi încă nu de politică « externă » a Bisericii, ci deadreptul ca « o intervenţie pacificatoare a Sfântului Scaun în conflictul arabo-israelian ».

Astăzi, toate aceste interpretări şi anticipări au fost constrânse în limitele unei realităţi strict religioase. Dincolo de polemice politice şi de conflictele care continuă să turbure raporturile celor două State depozitare ale moştenirii universale a locurilor unde s'a născut, a predicat, s'a jertfit pentru mântuirea omenirii, si a înviat Isus Hristos, călătoria Papii trebuie privită ca un eveniment care interesează numai şi numai Biserica. Prin urmaşul la catedra apostolică a Sfântului Petru, Biserica Romei s'a întors acum în Palestina pentru a-şi regăsi evanghelia simplitate care a fost şi rămâne marelui resort al universalităţii religiei creştine. Pelerinajul lui Paul VI este un gest de pace de care Biserica avea nevoie pentru a-şi vindeca rănilor, pentru a-şi desăvârşi destinul omenesc şi divin. Schisma religioasă care i-a sfâşiat trupul mistic timp de nouă veacuri, despărţind-o de Bisericile surori din Răsărit, stă poate să-şi încheie dureroasa, nefasta parabolă.

Pelerini ai carităţii, Paul VI şi Patriarhul Athenagoras I al Constantinopolului s'au întâlnit pe Muntele Măslinilor, acolo unde s'a săvârşit agonia, spirituală a omului Isus, premergătoare morţii fizice pe cruce. Si trebuie să recunoaştem că alegerea locului misticiei întâlniri n'a fost nici casuală, nici inspirată de o literatură « de efect ». Care alt loc, în cuprinsul acestei idilice şi dramatice Palestine, ar fi putut fi mai răspunzător sensului profund, sensului istoric şi religios

al întâlnirii între cei doi mari « apostoli ai ultimelor timpuri », cum îi numeşte o veche profecie creştină, decât însingurata Ghetsemani, unde Fiul Omului a plâns lacrimi de sânge, părăsit de cei aleşi ai săi? Ghetsemani, nume sfinţit de durerea celui mai bun, celui mai drept dintre oameni! Din taina ta de piatră, şi tăcere a coborât din nou între oameni cuvântul, chemarea; a coborât strigarea cea mare a Bisericii răstignite, a Bisericii părăsite de cei chemaţi să o vegheze. Pas cu pas, urmaşul lui Petru a parcurs drumurile hătute de Apostolul pescar împreună cu fiul lemnarului din Nazareth.

Prima întâlnire a Papii cu pământul în care s'a consumat parabola omenească a lui Isus s'a produs la Ierihon. Astăzi Ierihonul e numai o oază verde de portocali şi de lămâi, dominată de culmea pietroasă a Muntelui Ispitirii. Ierihon: aici Mesia s'a retras pentru a nu fi răpus de farisei înainte de împlinirea destinului său; aici, întrebare de un scrib ce trebuie să se înţeleagă prin cuvântul « aproapele », Isus a povestit parabola bunului Samaritean.

Dragostea creştină s'a născut aici, la Ierihon. Si nu e lipsit de semnificaţie faptul că pelerinajul Vicarului lui Hristos la Locurile Sfinte a inceput tocmai în locurile în care Hristos şi-a rostit prima parabolă asupra dragostei frăţeşti din care avea să facă temelia Bisericii sale.

Apoi Betania, evocatoare a popasului Invăţătorului în casa Mariei şi a Martei — contemplaţia mistică şi viaţa activă — şi a învierii lui Lazăr; Betleem, şi apoi Nazaret, pământ fericit al copilăriei şi a adolescenţei lui Isus, şi în sfârşit Ierusalimul, cu zidurile lui de piatră albă, cu itinerarul durerii omeneşti şi al biruinţei Dumnezeului intrupat asupra morţii: Ghetsemani, cu maslinii sacri, aciaşi sub care Isus a plâns şi s'a rugat, Golgota, Sfântul Mormânt... Itinerar dramatic şi sublim, care anticipează şi rezumă parabola mistică şi istorică a Bisericii. Utimul Petru s'a întors la Ierusalim cu conştiinţa acestei dramaticităţi: ca pelerin, şi nu ca învingător, cum uneori aparenta ar vrea să ni-l prezinte. S'a întors să-şi primească din nou investitura de cap al creştinătăţii. Incepe cu această călătorie a Papii Montini al trileilea mileniu al Besiricii. Un mileniu glorios, care va face din Biserica « o singură turmă cu un singur Păstor », aşa cum a făgăduit Mântuitorul.

Poate părea absurdă, imposibilă chiar, viziunea aceasta a unei Biserici în sfârşit reconstruită în unitatea ei. Dar nici odată, în lunga, dureroasă ei istorie, aspiraţia lumii creştine la Unitate n'a fost mai profund, mai universal simţită decât acum.

Tranşa care desparte acum oraşul sfânt în două zone antagoniste — de o parte zona arabă, de cealaltă zona israelită — este ea însăşi simbolul fracturii lumii creştine. Dar să nu uităm că pământul acesta a fost pă-

Ecoul pelerinajului în presa mondială

Reproducem câteva spicuri din presa italiană și străină în legătură cu pelerinajul Sfântului Părinte Paul VI la Locurile Sfinte.

G. De Sanctis, în « Il Messaggero » din 5 Ianuarie: « Înainte de semnificația sa religioasă, călătoria aceasta este un act de dragoste care depășește hotarele unei Biserici și care se impune bunicii voinți a oamenilor chemându-i, în agitația timpului prezent care deviază sufletele și secătuește isvoarele carității, să-și îndrepte pentru o clipă privirile spre locurile unde oamenii s'au regăsit egali și frați în numele Tatălui comun.

Paul VI a simțit că lumea sfâșiată de discordie are nevoie să asculte din nou cuvintele simple care dezarmează și, în călătoria sa de pelerin umil, el, succesorul lui Petru, readuce la Hristos Biserica sa, pentru ca ea să găsească, în această întâlnire cu întemeietorul ei, puteri noi pentru misiunea la care este chemată. Petru în persoană se întoarce acum la picioarele unui Hristos viu, pe înșiși meleagurile predicății evanghelice, pentru a se adăpa cu apa credinței, pentru a învia din păcat, pentru a medita marele mesaj de frăție. Iată Biserica Ta, va spune; eram uniți în apostolat și în milă, și ne-a despărțit vrajba, neînțelegerea. Iartă-ne și ne dă pierdutul har al dragostei, pacea Ta, Doamne ».

Luigi Rondi, în « Il Tempo » din 4 Ian.: « Întoarcere la isvoare, acest pelerinaj al Păpilor la Locurile Sfinte. Întoarcere la Isus, refăcând în sens invers călătoria pe care Petru, după înălțare, a făcut-o spre Tiberu, pentru a da religiei lui Hristos un nou aediu care să înlocuiască Ierusalimul după răstignirea celui de veacuri așteptat și aclamat ca un Rege.

Întoarcere la isvoare? Dar de ce? Ne-a spus-o însuși Paul VI: « Pentru a-i oferi lui Hristos Biserica sa, pentru a chema la ea, unică și sfântă, pe frații despărțiți ». Dar scopul acestui pelerinaj nu e numai unirea pe care Evanghelia o făgăduiește ca « încoronare a întregii opere a Bisericii » premergătoare « Sfârșitului veacurilor », adică sfârșitului lumii. Înainte însă de a ajunge la această unire, pentru a o prăgăti, pentru a-i înlesni realizarea, lumea va trebui să fie « refăcută din temelii », cum spunea Pius XII; va trebui ca oamenii să-și regăsească origina divină; va trebui să luptăm, uniți în această luptă cu frații despărțiți, împotriva păgânismului modern care, cu forța sau cu persasiunea, îndrumază în momentul de față jumătate din omenire spre ateism ».

Alfonso Sterpellone, în « Il Messaggero » din 4 Ian.: « Ce fapt nou va lua naștere din această călătorie,

fără îndoială legată de lucrările Conciliului? Nimeni n-o poate spune, nimeni un poate să prevedea. Dar un lucru e sigur: ceva se va naște din călătoria aceasta, ceva care va înlesni unirea creștinilor ».

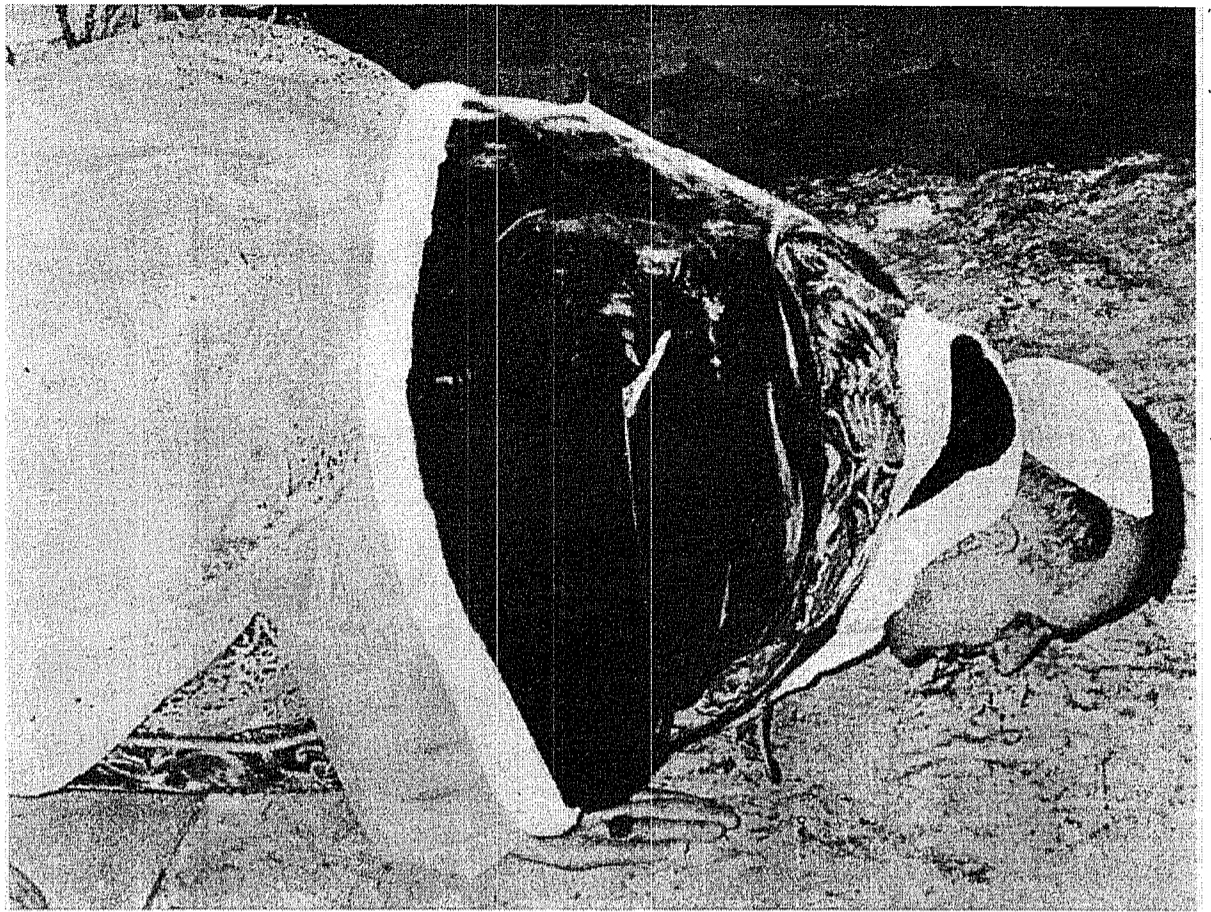
C. Dall'Ongaro, în « Il Giornale d'Italia » (4-5 Ianuarie): « Cu Papa întreg catolicismul se întoarce în Palestina. De la Ierusalim la Roma, aproape două mii de ani; de la Roma la Ierusalim câteva ceasuri. Un arc imens, acești două mii de ani, și în același timp o direcție unică, un singur punct, un centru unitar în care e rezumată în întregime, mare și tragică, luminoasă și tenebroasă, istoria Occidentului nostru.

Istoria aceasta e în fiecare dintre noi, așa cum fiecare din noi se întoarce, în spirit și chiar în trup — fiindcă acesta este marele mister al Bisericii — cu Papa în Palestina. Excepționalul acestei călătorii, călătoria unui om și a unei întregi comunități de credincioși, a unui suflet și a unei întregi lumi pământești și spirituale, valoarea sa religioasă și semnificația sa misterioasă, vor ieși la lumină puțin câte puțin și se vor lămurii în viitor.

T. Gallarati Scotti în « Il Corriere della Sera » din 4 Ian.: Ieșirea aceasta a lui Paul VI din Vatican ca pelerin spre Locurile Sfinte ne dă măsura a ceea ce în o sută de ani s'a desfășurat în adâncul nevăzut al Bisericii. În timp ce lumea culturii o credea încă « inertă » și, prin gura unui celebru critic de artă, susținea că « din vremea Conciliului de la Trento Biserica nu s'a mai mișcat și din cauza acestei imobilități și-a pierdut viața », iată că ea ne descoperă continuitatea spiritului lui Hristos operând, asemenea unui isvor etern și veșnic proaspăt, adevărata înnoire. Și parcă vrând să concretizeze și să facă vizibil acest adevăr, apar pe scena istoriei doi Papi, atât de deosebiți unul de altul, ca natura și caracter, și totuși legați între ei de legături secrete, exprimând o unică, luminoasă revelație apostolică.

« Cu umilitate, cu simplitate, fără calcule de prudență, desbrăcându-se de splendoarea cu care Renașterea a îngrenat Papatul, Paul VI iese din Vatican ca pelerin, către țara lui Isus ».

A. Cavallari, în « Il Corriere della Sera » din 4 Ian.: « Mulți își închipue în zilele acestea că de la Ierusalim ar putea veni un mesaj capabil să schimbe harta tuturor confesiunilor creștine. Asemenea așteptări nu trebuie încurajate. Ioan și Paul au creat o stare de spirit, un climat favorabil evoluțiilor viitoare, dar nu și-au făcut iluzii că ar putea șterge într-o clipă rezultatul unei stări de lucruri care durează de veacuri.

Paul VI sărută piatra pe care s'a rugat Isus în Grădina Maslinilor.

Marea familie creștină e împărțită, dar posedă un patrimoniu comun care-i derivă de la origina comună. Ea bine, pentru a păstra acest patrimoniu comun, nimeni să nu ceară cealalt să schimbe ceea ce îi aparține în propriu. Înainte de a se ajunge la unire, să se ajungă la o colaborare. Aceasta ar putea fi, după părerea noastră, limitele, în termeni actuali, ecumenismului creștin. În sensul acesta s'ar putea totuși vorbi în alți termeni atunci când e vorba de unele Biserici sau Patriarhate ortodoxe. Înălțarea lui Paul VI cu Patriarhul Constantinopolului autorizează desigur previziuni speciale în legătura cu raporturile viitoare ale Bisericii Romei cu Constantinopolul ortodox. Nu poate fi trecut sub tăcere faptul că între Biserica Romei și Bisericele răsăritene s'a produs o schismă și nu o reformă, o despărțire și nu o inovație. Din punct de vedere teologic și dogmatic Bisericele orientale au rămas unite cu Biserica Romei, chiar în vremuri în care controversa furiunde s'au substituit dialogului fratern.

A. Girotti, în « Il Giornale d'Italia », 6 Ian.: « Elementele cele mai vii, cele mai optimiste, cele mai anticonformiste exprimate de Ioan XXIII și de Conciliu sunt prezente și duse mai departe în călătoria lui Paul VI la Locurile Sfinte. Deschiderea față de timpul cel nou; dialogul cu protestanții; cu ortodocșii, cu evreii, cu musulmanii; liberalizarea Bisericii, care acum renunță la pozițiile unui occidentalism prea rigid; inspirația ecumenică; voința de înnoire: toate aceste elemente le găsim în pelerinajul lui Paul VI, dar ancorate la auzoritatea credinței antice, la o misterioasă și promițătoare întoarcere la origini. În felul acesta elementele noi sunt valorizate de interpretările cele mai îndepărtate în timp. Noutatea își face loc în Biserica, dar este îndrumată pe cărările vechi ».

René Laurentin în « Le Figaro » din 6 Ian.: « Întâlnirea de pe Muntele Maslinilor este o etapă istorică a ecumenismului. Bunul Papă Ioan a câștigat pentru Biserica cursa sa împotriva morții. Depășirea atâtor prejudecăți, rigurozități și particularisme continuă, cu ritmul rapid pe care i l'a imprimat el. Întâlnirea dintre Paul VI și Atenagora e semn al întâlnirii, speranța unui Conciliu de unire. Ea e încă de pe acum semnul unei uniri care, deși alterată la suprafață, a existat totdeauna în adâncime, în fața ochilor lui Dumnezeu, mai mult decât s'ar putea crede. Tot travaliul ecumenic ne-o arată, ne-o descoperă. Mișcarea aceasta a început pe Muntele Domnului ».

L. Guiscard, în « La Croix » din 6 Ian. Unii văd în călătoria lui Paul

VI o abilă mișcare strategică, în sensul că Biserica, ajunsă la un moment crucial, ar cauta acum un nou impuls. Un lucru este sigur: Paul VI vrea să provoace o trezire a întregii Biserici, a întregului creștinism, dar nimic nu autorizează bănuiala unei strategii secrete. Biserica n'are alt obiectiv decât misiunea sa de salvare prin Isus Hristos ».

« Toate discursurile pronunțate în timpul acestui pelerinaj traduc, cu tonul unei credințe neclintite dar primitoare, voința de unire și de pace care nici n'ar putea lipsi din programul pastoral al unui Papă. Dar telegramele trimise de Paul VI șefilor de Stat și organizațiilor internaționale afirmă în mod și mai concret această voință. Mesajul de la Betleem e voce autentică a Dumnezeului iubirii de oameni ».

« New York Herald Tribune » (6 Ian.): « Ieri a fost o zi luminoasă și memorabilă, plină de splendide promisiuni de viitor, nu numai pentru creștini, ci pentru toți cei care au încredere în capacitatea omului de a se ridica deasupra păcatelor sale pentru a se îndruma spre o viață mai senină, mai demnă. A fost o zi de unire religioasă între Orient și Occident... și dacă întâlnirea aceasta memorabilă ar putea fi destinată să reducă pacea între diferitele grupuri de Biserici creștine și deci între Biserica creștină și celelalte, ar însemna că se apropie timpul în care oamenii și națiunile vor intra într-o pre-apocaliptică eră de pace.

Calea, pentru oameni și pentru Biserica, e lungă și grea, dar unirea de ieri, în Locurile Sfinte, înseamnă un început, și tocmai aceasta face din întâlnirea de la Ierusalim un eveniment istoric și grandios. Omenirea a întrezărit, pe Muntele Maslinilor, o stea călăuză, o țintă sigură. Oamenii și Biserica sunt acum mai pregătiți să-și ducă povara, fiindcă știu unde merg... ».

Ziarele braziliene continuă să-și dedice atenția călătoriei lui Paul VI în Palestina. Cotidianul « Correio de Manhã » scrie: « Călătoria Păpilor nu e numai un fapt inedit în istorie. Ea reprezintă speranța unei uniri de credințe și propunerii, pentru a înălțarea neînțelegerile care au desărțit timp de veacuri, în mod inutil și lamentabil, umanitatea ».

Serie, într'un articol de fond « El Jornal de Commercio »: Biserica e pe drumul unei înnoiri care va ști să înlătore toate piedecile ce se opun propagării mesajului creștin. De ce Papa să rămâie, prizonier etern, într-o cușcă de aur, în Vatican? De ce să subevaluăm « diplomația personală »? Ieri, în Locurile Sfinte, Biserica a devenit mai Catolică, și mai puțin Romană. După Paul, Apostolul neamurilor, Paul VI se pare că ar fi primul Papă care stabilește o deosebire netă între creștinism și occidentalism. Creștinismul nu trebuie să rămâie circumscriș în hotarele occidentului. Călătoria lui Paul VI reprezintă o lărgire a hotarelor creștinismului, o nouă frontieră a sa ».

Piatra milara în calea unitatii

(Urmează din pag. 1)

mântul minunilor lui Hristos. Si minunile se pot reînoi, când motorul lor, tăria și puterea credinței — este același. Absurda tranșee care astăzi împiedecă unitatea orasului sanctuar al creștinătății întregi, lepra aceasta hidoasă de sarmă ghimpată și șanțuri adânci, ar putea dispărea nu numai de pe obrazul Orașului Sfânt, ci de pe obrazul mai vastului Ierusalim pământesc, care este familia omenescă.

Pelerinaj « de rugăciune, și de umilitate, act pur religios, absolut străin de orice fel de considerații cu caracter politic și temporal »: aceasta a fost definiția dată de Sfântul Părinte călătoriei sale la Locurile Sfinte. « Sensul politic » al pelerinajului trebuie căutat în noua orientare ecumenică a Bisericii catolice, trasată de Ian XXIII și continuată de Paul VI și caracterizată de căutarea unui contact nu numai formal, ci spiritual și religios cu Bisericele despărțite de Roma, în vederea reconstruirii unității distruse de schisme. Si poate suntem mai aproape decât am îndrăzni să credem de această reîntregire a Bisericii. Marea piedecă în calea unității a fost în primul rând reavoința, au fost rivalitățile omenesti. Astăzi unificarea Bisericii este o aspirație universal creștină, este condiția însăși a continuității creștinismului.

Patriarhul Constantinopolului, Atenagoras a propus actualului Papă con-

vocarea unei conferințe pan-creștine, care să fie presădită de Suveranul Pontif și în care reprezentanții tuturor confesiunilor creștine să discute, într'un spirit de dragoste, de egalitate și de colaborare ecumenică, asupra modului de a combate păcatul, de a apăra Biserica, pacea și libertatea. Nu spune nimic inițiativa aceasta? Nu e e desigur vorba de o simplă invitație de a participa la o acțiune comună împotriva amenințării ateismului. Invitația îi este adresată Păpilor, în calitate sa de Prim Episcop al Bisericii. Ea implică recunoașterea autorității supreme și a unei reale puteri de inițiativă, pentru prima oară recunoscute Păpilor de la Roma de la 1054 — data despărțirii Bisericii din Răsărit de Biserica Romei — și până astăzi.

Prea multe despărțiri sfâșie astăzi omenirea. Prea multe ziduri se ridică astăzi între popoare și popoare. Pelerinajul lui, Paul VI e o punte aruncată între om și Dumnezeu și poate fi începutul unui drum nou al istoriei omului. Pe această punte, pe acest drum, cu un gest umil de pietate, capul văzut al Bisericii a parcurs, pas cu pas, urmele celui care a venit pe lume să aducă pacea și dragostea între oameni. Gândul și rugăciunea omenirii întregi l'au întovărășit, transformând această călătorie a sa la Ierusalim, unică în istoria Bisericii, într'un pelerinaj spiritual universal.

Comunicatul întâlnirii de la Ierusalim

Iată textul integral al Comunicatului oficial al întâlnirii emis la Ierusalim după îmbrățișarea dintre Paul VI și Patriarhul Constantinopolului Atenagora:

« La sfârșitul întâlnirii lor, Sfântul Părinte și Patriarhul Atenagora, de acord fiind cu Sfântul Sinod al său, au recunoscut împreună marea semnificație a acestei întâlniri și au dat mulțumire lui Dumnezeu Atotputernicul, Tatălui, Fiului și Spiritului Sfânt, care le-a călăuzit pașii spre Locurile Sfinte, unde Mântuitorul nostru comun, Domnul nostru Isus Hristos a trăit, a predicat, a murit și a înviat și s'a înălțat la cer, de unde a trimis Spiritul Sfânt asupra Bisericii care se naște.

« Întâlnirea aceasta nu poate fi considerată decât ca un gest frătesc, inspirat de dragostea de Hristos, care a lăsat Discipolilor săi învățătura supremă de a se iubi unii pe alții, de a ierta păcatele până la de șapte ori

șaptezeci și șapte și de a fi uniți între ei.

Cei doi pelerini, contemplându-l pe Hristos, autor, împreună cu Tatăl, al unității și al păcii, se roagă lui Dumnezeu pentru ca întâlnirea aceasta să fie semnul și preludiul altor viitoare evenimente pentru slava lui Dumnezeu și pentru iluminarea poporului Său credincios.

După atâtea veacuri de tăcere, s'au întâlnit acum în dorința de a împlini voia Domnului și de a proclama adevărul Evangheliei Sale încredințat Bisericii: Sentimentele acestea comune sunt făcute cunoscute tuturor membrilor respectivelor ierarhii și tuturor credincioșilor, ca la rândul lor să ia parte și să înalțe la tronul cerească rugăciuni fierbinți, pentru ca adevărul Bisericii unice a lui Hristos și al Evangheliei Sale, lumină și mântuire a lumii, să strălucească din ce în ce mai mult în fața ochilor tuturor creștinilor ».